

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

LOKALHISTORISK FORENING I HILLERØD KOMMUNE

Nr. 2 Juli 2002

LOKALHISTORISK FORENING I HILLERØD KOMMUNE

Nr. 2 17. årgang 2002

Redaktion:

Eva Holm-Nielsen (ansvarshavende) og Inge Elsøe

Tryk: A-Print, Espergærde

ISSN 0903-3505

Udkommer 4 gange årligt,
februar, maj, august og november
Stof til bladet sendes til Eva Holm-Nielsen
Deadline den 10. i udsendelsesmåneden

Medlemskab tegnes ved henvendelse til
Inge Elsøe eller indbetaling på
Gironr. 704-4607
Pris: 125 kr, 75 kr pensionister og studerende

© Copyright
Lokalhistorisk Forening i Hillerød Kommune

Indhold

FREDERIK JULIUS JØRGENSEN

En student fra 1849 3

Af PETER SCHMALTZ-JØRGENSEN

IDA FROM FORTÆLLER 11

Ved ASGER BERG

GENERALFORSAMLINGEN 2002 15

Forside:

Helsingørsgade med Abbens Gård til højre, dateret 5. februar 1858.
Akvarel af H.G.F. Holm. Udsnit. Frederiksborgmuseet.

Lokalhistorisk Forening støttes af:

C. A. Andersen malerfirma - Statsautoriseret Revisionsaktieselskab
Ernst & Young - Det Nationalhistoriske Museum på Frederiks-
borg - Dines Jørgensen. Rådgivende ingeniører - FO Arbejdernes
Fællesorganisations Byggeaktieselskab - Hillerød Bibliotek - Hil-
lerød Borgerstiftelse - Hillerød Industri- og Håndværkerforening
- Hillerød Kommune - Høvelt Electric - Lokalbanken - Nykredit
- Reklamefotograf Henrik Knoblauch - Ristorante La Perla - Toyota
Hillerød - Ullerød Brugsforening - Unidanmark-fonden

BESTYRELSEN

Formand:

Margrethe Krogh Sørensen
Hestehavevej 13
3400 Hillerød
Tlf. 4826 7232

Næstformand:

Asger Berg
Søren Kierkegaardsvej 1
3400 Hillerød
Tlf. 4826 4689

Kasserer:

Inge Elsøe
Ørnevej 10
2970 Hørsholm
Tlf. 4586 6676
elsoe@get2net.dk

Sekretær:

Eva Holm-Nielsen
Søren Kierkegaardsvej 1
3400 Hillerød
Tlf. 4826 4689
emhn@ofir.dk

Jørgen Berner
Åvang 78
3400 Hillerød
Tlf. 4826 0613

Per Andersen
Skippermosen 19
3400 Hillerød
Tlf. 4826 8389

LOKALHISTORISK ARKIV

Lisbet Schacht Hansen
Christiansgade 1
3400 Hillerød
Tlf. 4820 1915

Arkivet har åbent
Tirsdag 14-19
Torsdag 11-16

1. lørdag i måneden 10.30-13

FREDERIK JULIUS JØRGENSEN

En student fra 1849

Fredag den 14. januar 1831 føder Christiane Jørgensen sit niende barn. Det blev igen en søn, nummer seks i rækken, hvoraf tre er døde som små. Fødslen sker i hjemmet i Helsingørsgade nr. 46, præcist som det er sket tidligere. Faderen Lars Jørgensen, er den meget aktive og stræbsomme urmager i Helsingørsgade.¹

Familien omfatter nu otte personer: Lars Jørgensen på 43 år, Christiane på 38 år, sønnen Christian på 12, som er elev i Borger-skolen, døtrene Rikke på 10, Sophie på 7, og Henriette Flemmine på 5, sønnen Jørgen Peder, som netop er fyldt 2, samt den nyfødte, som får navnene Frederik Julius. Hvorfor han navngives Julius er uvist.¹

Fire måneder senere, den 23. maj, som også er 2. pinsedag, er der barnedåb i Slotskirken. Den forrettes af pastor Sølling, og forældrene har valgt faddere blandt Hillerøds borgerskab: skomager Andersens hustru, jomfru Knobelauch, drejer Schou, sadelmager Rosted og skomager Nielsen.

Ud over at Frederik den 18. maj 1832, da han er lidt over et år gammel, vaccineres mod kopper af familiens læge, dr. Hans Henrik Hartmann, vides intet om hans tidlige barndom.

Omkring 1837 begynder han sin skolegang i Hillerød Borger-skole, som han forlader den 4. april 1843 for at begynde i Latinsko-len.² Han har tidligt vist store boglige evner, og det ligger snart klart, at han skal følge i storebroder Christians fodspor og læse teologi på Universitetet i København.

LATINSKOLEDRENG

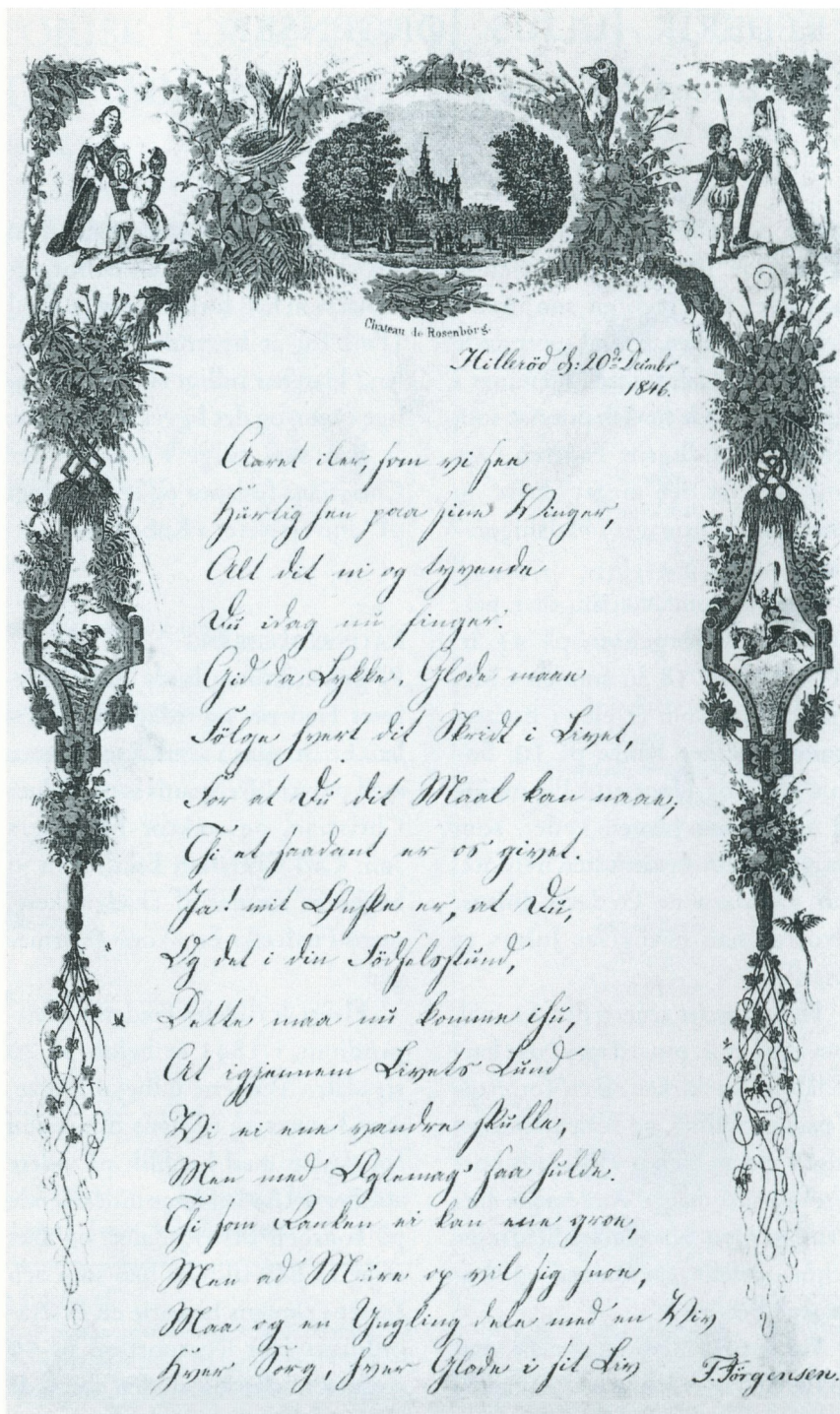
På Frederiksborg lærde Skole markerer Frederik sig tidligt som skolens bedste elev, i stærk konkurrence med provst Neergaards søn, Holger Christian, og rektor Flemmers søn, Carl Christian Emil, som jo begge er sønner af akademikere, mens Frederiks far »kun« er urmager.

Hvert år tildeles Frederik et stipendium, i 1843 et beløb på 20 rigsdaler. Pengene udbetales ikke, men hensættes til hans dimission fra skolen med henblik på videre studier. I 1848 er hans indestående på kontoen 80 rigsdaler, og året efter, i 1849 tildeles han som den første i skolens historie en ekstraordinært stor legatportion på 50 rigsdaler, således at den samlede sum er på 130 rigsdaler.³

Den 19. april 1846 er der feststemning i hjemmet i Helsingørsgade. Frederik bliver konfirmeret af

*Af
PETER SCHMALTZ-
JØRGENSEN*

Frederiks
fødselsdagsbilsen
til broderen
Christian 1849.
Frederik, som bor
på Regensen har
valgt et skriveark
med vignet af
Rosenborg Slot, et
rigtigt køben-
havnermotiv.

provst Neergaard, og blandt de 21 drenge, der bliver konfirmeret, er han kun nummer 9 i rækken med karakteren »meget godt«, ikke imponerende i betragtning af hans placering blandt eleverne i Latinskolen.

Af skoleprogrammet fremgår det, at der torsdag den 29. oktober afholdes skolebal. Frederik er 15 år - og vel så småt begyndt at vise interesse for det modsatte køn, Men måske drager de boglige pligter og glæder mere end byens skønjomfruer?

Der festes med mellemrum på skolen. Der arrangeres musikalsk aftenunderholdning, man foretager kaneture til Fredensborg og den 23. juni - Sankt Hansaftens dag - en sommerskovtur til Kongsted sammen med Metropolitanskolens elever.

I julen er hele familien samlet i Helsingørgade. Christian, som er huslærer hos slotsgartner Rothe i Fredensborg, er kommet hjem på juleferie, Rikke ankommer fra København. Sophie, som er blevet 23 år, bor stadig hos forældrene og har fået et godt øje til faderens lærling Andreas Hansen.⁴ Så er der Jørgen Peder, Frederik og familiens yngste, Andreas Lauritz, som nu er 13 år. Christian er netop fyldt 28 år den 20. december, og i den anledning har Frederik skrevet et digt til ham, som lyder:

*»Aaret iler, som vi see
Hurtig hen paa sine Vinger,*

*Alt dit ni og tyvende
Du idag nu finger:
Gid da Lykke, Glæde maae
Følge hvert dit Skridt i Livet,
For at Du dit Maal kan naae;
Thi et saadant er os givet.
Ja! mit Ønske er, at Du,
Og det i din Fødselsstund,
Dette maa nu komme ihu,
At igjennem Livets Lund
Vi ei ene vandre skulle,
Men med Ægtemag' saa hulde.
Thi som Ranken ei kan ene groe,
Men ad Mure op vil sig snoe,
Maa og en Yngling dele med en Viv
Hver Sorg, hver Glæde i sit Liv.«*

FRITAGET FOR TJENESTE

Det er urolige tider for landet. Der er optakt til konfrontation i hertugdømmerne Holsten og Slesvig, og der lægges politisk op til, at også unge mænd af borgerstanden, mod hidtil kun bondestanden, kan blive indkaldt til militærtjeneste for at være med til at forsvare land og ære.

Urmager Lars Jørgensen, der er tidligere husar ved Frederiksborg Slot, ser nu med glæde, at hans drenge bliver optaget i lægdsrullerne. Frederik står opført i 1847- og 1848-rullen, men i 1849, det år han bliver student, indføres en bemærkning: »Fritagelse/Følgeseddél forelagt«, hvilket må betyde, at han indtil videre kan gå fri, da han skal til København for at studere ved Universitetet.

I marts 1848 udbrød der krig i hertugdømmerne, og den kommende svoger Andreas Hansen ind-

Eksamenskaraktererne fra 1848, som viser, at Frederik er nummer to i klassen.

kaldes til Ingeniørtropperne. Det optager Frederik meget, og han skriver breve til ham, og sender ham kort over Als.

STUDENT

Indtil 1848 blev studentereksamen hvert år afholdt på Københavns Universitet for alle landets elever, og ikke på den enkelte latinskole. Men fra 1. september 1848 blev det bestemt, at afgangseksamen skal henlægges til de enkelte skoler og afvikles i to omgange. Fagene geografi, tysk, fransk og religion skulle afsluttes i 6. klasse, og dansk stil, latin, latinsk stil, græsk, hebraisk, historie, geometri og aritmetik i 7. og sidste klasse.

Fra den 5. til den 7. september 1848 er Frederik og seks andre elever til studentereksamens I. del i overværelse af tidligere elev ved skolen, undervisnings- og kulturminister Madvig.⁵

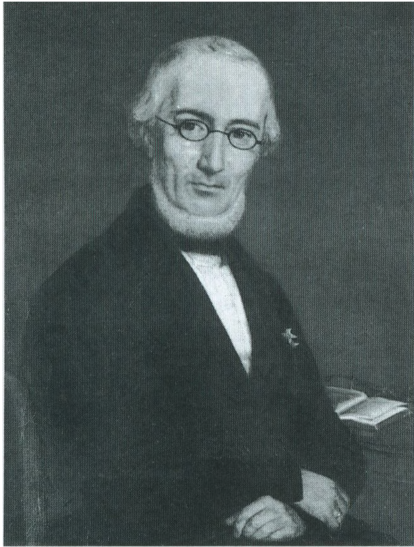
Ved eksamens I. del får Frederik skolens næstbedste gennemsnit, kun overgået af justitsråd Bentzons søn. Men året efter opnår Frederik som den eneste første karakter med udmærkelse, idet han sammenlagt har 8 ug (geografi, religion, mundtlig og skriftlig latin, græsk, historie, aritmetik, geometri og naturlære) og 4 mg (tysk, fransk, dansk, hebraisk). C.F. Bentzon, som opnår næstbedste resultat får, 9 ug, 1 mg, og 2 g, og dermed »kun« første karakter.

Den samme dag som eksamen afsluttes, bekendtgør rektor Hans

Fagene	Geografi	Tysk	Fransk	Religion
Bentzon	Ug.	Ug.	Ug.	Ug.
Jørgensen	Ug.	Ug.	Ug.	Ug.
Christensen	Ug.	Ug.	Ug.	Ug.
Madvig	Ug.	G.	G.	Ug.
Bentzen	Ug.	Ug.	Ug.	Ug.
Flemmer	G.	Ug.	Ug.	Ug.
Ulrich	Ug.	G.	G.	Ug.

Morten Flemmer udfaldet i en forsamling af lærere, elever, og disses forældre. Han siger bl.a.: »Resultatet af den nylig afsluttede Afgangsexamen har været særdeles tilfredsstillende. Af de 99 Charakterer, der i Alt ere faldne, have været 29 Ug., 42 Mg., 27 G., og 1 Tg., foruden 3 Mg. og 1 Tg. for Hebraisk.« Derefter »udråber« han studenterne i karakterorden: F. J. Jørgensen, C.F. Bentzon, M. C. V. Christensen, C. Chr. E. Flemmer, H. P. Chr. Bentzen, G. H. J. Ulrich og F. S. Muhle, og fortsætter:

»Studenternavnet er et hæderligt Navn, naar det vindes paa denne Maade: det tyder paa alvorligt Arbejde, paa vaagne Nætter, paa hæderlig bestaaet Kamp mod ydre og indre Fristere; det giver Haab og Forvisning om, at De paa den Grundvold, der er lagt, ville opføre en smuk og solid Bygning, at De, i hvad Stilling i Livet De end kaldes til at virke, ville vie Deres bedste Kræfter til Kamp for Ret og Sandhed. Thi De have her viist, at De have lært at agte Ret og Sandhed og Pligt. Universitetet kalder Dem; det stille Skoleliv med sine Glæder og Sorger skal snart ombyttes med det mere bevægede Liv i den store Skole, fra hvilken vi først ved Døden dimitteres. Ogsaa dette Liv,

hvori De nu træde over, vil byde Dem baade Glæder og Sorger; thi saa er Menneskets lod. Men gaaer kun over til det med friskt og freidigt Mod. Universitetet aabner Dem sine Skatte: De ville benytte dem! [...] Omgangen med den større Kreds af saamange høitbegavede Jevnaldrende og Ældre vil befrugte Deres Aand og udvide Deres Synskreds; Videnskabens Idee vil opgaae bestandigt lysere og klarere for Dem, og De vil engang senere, hvor De endog spredes paa denne Jord, mindes med Glæde deres lykkelige Barndoms og Ungdomsår her og ved Universitetet.»⁶

Rektor tilføjede især til Frederik nogle hædrende og opmuntrende ord, idet han mindede om, at den sidste af skolens dimittender, som før ham havde vundet offentlig udmærkelse ved sin afgang til Universitetet, var daværende kulturminister Madvig, og han udtalte de forhåbninger, som knyttede sig til en så hæderlig afslutning på skolelivet.

REGENSIANER

I september 1849 flyttede Frederik ind på Regensen i København og begyndte at indrette sig sammen med de 100 andre regensianere. Han lod sig indskrive til teologistudiet. Forventningerne er store hos familien. Rektor hjemme i Hillerød har sammenlignet ham med landets højt-estimerede undervisnings- og kulturminister, professor Madvig. Han har modtaget et stipendium, således at han kan bo og studere til en beskedent udgift, og han kan nu tage den opsparede stipendiesum fra skolen i Hillerød i anvendelse.

Han er uhyre flittig og strenger sig an for at leve op til egne og andres ambitioner. Men en katastrofe lurker lige om hjørnet. Familien hjemme i Helsingørsgade har kunnet konstatere, at Frederik i den seneste tid har skrantet, og hvordan han på kolde dage har måttet varme sig ved kakkelovnen i stuen.

Et ildebefindende, som Frederik først havde følt i de sidste måneder af sin skolegang, tiltog snart i en foruroligende grad og udviklede sig kort efter hans ankomst til Universitetet til en dødelig sygdom.

Det nye år er knap begyndt, før Frederik bliver så dårlig, at han bliver indlagt på Frederiks Hospital i Bredgade.⁷ Sygeforløbet strækker sig over 12 uger. Det må derfor have været meget beskedent, hvad det er blevet til med studiet, idet han ikke har været i stand til at tage sig af bøgerne fra omkring 1. november.

Frederik har to af sine søskende boende i byen. Frederikke, der de

*Rektor på
Frederiksborg
lærde Skole
Hans Morten
Flemmer, som var
meget stolt af at
tælle Frederik
blandt sine elever.*

*Regensen,
Collegium
Domus Regiæ,
1843.
Litografi af
Em. Barentzen.
Københavns
Bymuseum.*

sidste 16 år har været »plejedatter« hos onkel Balslev i Kokkegade, og Andreas Lauritz, som siden oktober 1847 har været i lære som urtekræmmer hos C.C. Tryde i Valkendorfsgade. De besøger ham jævnligt, og fra Hillerød ankommer senere søsteren Sophie.

Kyndelmissedag, den 2. februar 1850, klokken kvarter i tre om eftermiddagen dør Frederik. Hans to kærlige søstre Frederikke og Sophie er hos ham og holder ham i hånden, da han udånder.⁸

Dagen efter indrykker forældrene en dødsannonce i Frederiksborg Amts-Tidende:

Løverdagen den 3die Februar Eftermiddag Kl. 2 3/4 har Livets og Døden Herre, efter 12 Ugers haarde Lidelser, bortkaldt til sin himmelske Fred, vores haabefulde Søn Friderik Julius Jørgensen, theologisk Student, efter for faae Dage siden at have fyldt sit 19de Aar.⁹

Frederiks kiste bliver nu transporteret fra København til Hillerød med hestetrukken ligvogn, og det aftales med hans tidligere rektor Hans Morten Flemmer, som har Frederik i frisk erindring - det er kun 7 måneder siden, at han forlod latinskolen - at bisættelsen skal ske fra skolen.

Torsdag den 7. februar bisættes Frederik. I skolens aula var familien samlet sammen med rektor, lærere og elever, samt en lang række af byens honoratiores.

I skolens årsskrift fra 1850 er den tale gengivet, som provst Neergaard holdt ved hans kiste. Man får indtrykket af, at Frederik havde en lys og skøn barndom, men at han var noget tynget af det ansvar og de forventninger som skole, lærere og familie nærrede til ham. Provst Neergaard fortæller, at Frederik, som havde modtaget sit talent fra Herren, var perfektionist. Han ville, og han spurgte ikke om det var let eller besværligt, og han tog gerne nætterne med til studierne. Han lod sig ikke forstyrre af de andre i hjemmet. Han passede sit og stræbte, han ville være den underdanige søn og den kærlige broder, til glæde for familien.

Provst Neergaard tegner billedet af en elskelig personlighed, som var en pryd for de andre elever på skolen, og da sygdommen begyndte at vise sig, var det ham, der trøstede sine nærmeste. Hans faders, moders og søskendes kærlighed til ham var så dyrebar, og ethvert bevis derpå gjorde så godt; hans søstres udholdende, selvfornægtende omsorg for ham brød meget, og da hans dødsstund nærmede sig, rakte han dem begge sine hænder, som hvilede i deres, da han udåndede sit sidste suk.

Fulgt af høj op lav blev kisten fra skolen ført den korte vej til Hillerød Kirkegård, hvor Frederik

som den første i familien blev stedt til hvile.¹⁰

Forældrene var overvældede over den store deltagelse og indrykker nogle dage efter, den 11. februar følgende i Frederiksborg Amts Tidende:

»I vor store Sorg ved vor elskede Søn Frederik Julius Jørgensen's Bortgang, har det været os en inderlig Trøst af finde Deltagelse hos dem, der kjendte ham. Vi føle derfor Trang til herved at bringe Herr Professor, Rector Flemmer og Frederiksborg Skoles Lærere og Disciple vor hjerteligste Tak for Beviserne paa deres Kjærlighed; og ikke mindre takke vi høierværdige Hr. Provst Neergaard, for den skjønne trøsterige Tale, saavel som Enhver, der hædrede den Afdøde, da han bragtes til sit sidste Hvilested.«

Hvad Frederik dør af, er ikke ganske klart, men tuberkulose er vel det mest sandsynlige gæt. Diverse kilder giver forskelligt svar. Kirkebogen for Frederiksborg anfører »Vattersot«, hvilket vil sige lunge-tuberkulose. Begravelsesprotokollen i København anfører »Byld, formodentlig Kighoste«, medens en tredje kilde siger »Svindstot«.

For urmagerfamilien i Helsingørsgade var det en meget trist afslutning på noget, der blot få måneder forinden havde tegnet sig til at blive et virkeligt familieeventyr. Alle var enige om, at Frederik ville kunne drive det vidt.

Gik Danmark mon glip af en ny Søren Kierkegaard, eller blot en stræbsom underbetalt landsby-

præst i Vestjylland? - Vi ved det ikke, og får det aldrig at vide, men urmager Lars Jørgensen og hans efterslægt mistede den til dato absolut bedst begavede slægtning, som ingen endnu har kunnet måle sig med i boglige, akademiske kundskaber.

EFTERSKRIFT

Historien bør afsluttes med at fortælle, hvilken skæbne, der overgik nabosønnen Jacob Larsen, som var Frederiks kammerat. Han var to år yngre end Frederik, men trods aldersforskellen og det spændte naboskab - deres fædre rager på et tidspunkt uklar og sagen ender i retten - havde de det godt med hinanden. Han havde fra barnsben været noget svag og led af, hvad man dengang kaldte brystsyge.

Jacob Larsen blev student i 1851, og ligesom Frederik begyndte han at læse teologi på Universitetet i København. Også han flytter ind på Regensen, men knap er han kommet i gang med studiet, før hans sygdom tager til. I slutningen af februar 1852 er sygdommen så fremskreden, at alt håb er ude. Han dør den 10. marts 1852 og bisættes fra ligesom Frederik fra latinskolen 8 dage senere. Denne gang er det pastor Johannes Galskjøt, der holder talen. Han påpeger det skæbnesammenfald, der var mellem de to unge mænd. De fulgtes ad i næsten alt, gik i samme skole, valgte samme studium, var begge flittige og stræbsomme, de fik endog samme værelse på Regensen. Og begge dør de, inden de rigtig kommer i gang med studiet, i en alder af kun 19 år.

- 1 Christian Jørgensen (1818-86), Mette Kirstine Frederikke, *Rikke* (1821-66). Dorthe Sophie (1823-82) Jørgen Peter (1828-98), som overtog faderens urmagerforretning i Helsingørsgade ca. 1860 og Andreas Lauritz (1833-84). Om familien i Peter Schmaltz-Jørgensen, »Statens lille Embedsmand. Urmageren i Helsingørsgade«, 1-2, LOKALHISTORISK FORENING I HILLERØD KOMMUNE, 1999-3, s. 3-13 og 1999-4, s. 3-14. Familiens to ældste børn, født i henholdsvis 1814 og 1816 og døde 1815 og 1819, hed begge Frederik.
- 2 Broderen Christians dagbog.
- 3 Skoleprogrammer fra Frederiksborg lærde Skole 1844-50.
- 4 Andreas Jørgensen (1821-75) bliver i 1855 gift med Sophie, og i oktober samme år åbner han sin egen urmagerforretning i Slotsgade nr. 36. Han var i 1872 medstifter af Hillerød Industri- og Håndværkerforening.
- 5 Johan Nicolai Madvig (1804-1886) var elev på Frederiksborg lærde Skole 1817-20.
- 6 Skoleprogram 1850, s. 13-14.
- 7 Folketællingen fra 1. februar 1850 anfører under Regensen i Store Kannikestræde nr. 2 FJJ i marginen, at Frederik Jørgensen, 23 år - han er kun 19 år - »ligger meget syg paa Frederiks Hospital.«
- 8 I hospitalsprotokollen anføres, at Regento Alumnus, Frederik Jørgensen, er død 2. februar og begravet den 7. februar, og at han er bragt hjem for at blive begravet, samt at Landsoverretten ordner boet. Iflg. protokollen er 25 mandlige patienter afgang ved døden i januar 1850. Dengang var gennemsnitsalderen for mænd i København omkring 35 år.
- 9 Dødsdagen er den 2. februar, som er en lørdag.
- 10 Frederik blev den første i dette gravsted, som siden har modtaget ni af familiens medlemmer, den sidste i 1955.

IDA FROM FORTÆLLER

Ida From - der var gift med forfatteren Bent From - fortæller om sin barndom i Hillerød:

- Jeg er født i København, men voksede op i Hillerød. Her boede jeg, fra jeg var 6 år, til jeg blev 18. Det var i årene 1943-55. Mit barndomshjem var Nordre Banevej 11, over for Nordre Banevejens Skole. Det var en ejendom med forhus, baghus og have. Nu er kun forhuset tilbage, og der er ikke hængt en mindeplade op, smiler Ida From.

Vi boede i forhuset, og min mor og jeg elskede at hænge ud af vinduet og kigge på, hvad der skete på vejen.

Vi havde et havestykke bag ved baghuset, og ved siden af havde min far lager. Han hed Aage Jørgensen og var repræsentant for Nordsjællands Papirlager. Før vi flyttede til Hillerød, havde han arbejdet for Sthyr & Kjær. Som repræsentant dækkede min far hele Nordsjælland, ja, helt ned til Roskilde. Når han skulle ud til sine forretningsforbindelser, foregik det altid på cykel. Han cyklede til Frederikssund, Frederiksværk eller Helsingør - og cyklede altid hjem igen samme dag. Kun ture til Roskilde kunne indebære en nat væk fra hjemmet.

Det var et trygt hjem og en tryk barndom. Vi var ikke bange for tyve, røvere og børnelokkere. Heller ikke

Ved
ASGER BERG

tyskerne var vi bange for, selv om vi på en måde havde dem tæt på. I de sidste år af besættelsen var der tysk lazaret på Nordre Banevejens Skole. Jeg kan huske den store lastbil, der kom kørende med brød til de tyske soldater. Mange af dem så elendige ud. De var jo syge, og nogle af dem haltede rundt med stokke. Jeg kan se for mig, hvordan de skrædede over Nordre Banevej og hen til mejeriet »Pasteur« overfor, hvor de købte en bakke flødeskum. Når de så humpede tilbage, spiste de flødeskum med fingrene af bakken.

En dag så mor og jeg noget uhyggeligt. Da brødbilen svingede ud af skolens port, tog vinden i den presenning, der dækkede ladet. Vi troede jo, at den var tom, når den kørte tilbage, men det var den ikke. I et glimt så jeg en bunke nøgne lig, der blev kørt bort. Min mor

Øverst Ida med
broderen Svend.
Staustrup Foto.
Privateje.

Nordre Banevej
11. Forbuset er
her fotograferet i
1970'erne.
Lokalhistorisk
Arkiv.

skyndte sig at rive mig væk fra vinduet, men jeg havde jo set det.

Jeg var kommet i Mørks Skole. Vi havde klasseværelse ud mod vejen, og der var en stor altan. Da jeg gik i 2. klasse, stod vi en dag ude på altanen, da der pludselig blev skudt voldsomt nede ved viadukten. Der blev en frygtelig tumult, og vores lærerinde, frk. Andersen, fik os hurtigt ind. Hun græd, kan jeg huske. Det må have været den 24. marts 1945, for jeg har senere læst om skyderierne, der kostede to menneskers livet.

Kun én gang var jeg bange. Det var, da der blev skudt lige i nærheden af vores hus. Det var den 4. maj om aftenen. Men skyderiet var nok nærmest en slags fyrværkeri eller demonstration, fordi det hele var slut. Vi kiggede ud ad vinduet og så, at der stod nogle og snakkede med en tysk soldat på krykker. Lige i det øjeblik smed han sin krykke højt

op i luften. Det må have været af glæde. Nu var det hele slut.

Blandt skolekammeraterne på Mørks Skole var Susse Wold. Dengang syntes vi, at det var underligt, at hun kunne være datter af den berømte Marguerite Viby. At hun selv skulle blive en stor skuespillerinde, forestillede vi os slet ikke. Skolens motto var »Modig, munter, mild«, men ingen af de tre ting har nu passer særlig godt for mit vedkommende!

Efter 5. klasse kom jeg i mellem-skolen på Frederiksborg Statsskole, så nu gik min skolevej hen til Bud-des hjørne - »Bager Budde bager byens bedste brød« - og videre ad Østergade til Statsskolen. I dansk havde jeg lektor Gjerløff - han vakte min læselyst. Vi læste Kjeld Abell og Kaj Munk. Men matematik var jeg derimod ikke så glad for.

I det hele taget var jeg blevet en læsehest. Vi havde ikke mange bø-

ger selv, kun H. C. Andersen, Grimms eventyr og et leksikon. Men heldigvis boede vi jo lige over for Biblioteket, som dengang lå på Nordre Banevejens Skole. Min mor læste også meget, og det fængede. Vi gik ind ad porten og skarpt til højre ind i hjørnet og op ad trappen. Det var et spændende sted. Da jeg selv fik pigebøger - Sussiebøgerne f.eks. - legede jeg bibliotek. Jeg lavede lånerkort, og min far gav mig et stempel. Så kunne jeg stemple, når mine veninder lånte bøgerne. Bibliotekar blev jeg dog aldrig, men jeg er stadig en læsehest - 300-400 sider om dagen, gerne biografier.

Vi var glade for at bo i Hillerød. Når vi fik gæster fra København, blev de selvfølgelig hentet ved Stationen. Og efter frokosten spadserede man så en tur på Jægerbakken eller rundt om Slotssøen. Eller man lejede en robåd og roede gennem

kanalerne rundt om slottet. Gæsten blev anbragt i forstavnene med ryggen til sejlrretningen, og når min bror Svend eller jeg skulle ro under en af de lave broer, tænkte vi: Nå, skal vi nu sige: »Duk dig!« - eller skal vi lade vedkommende støde hovedet?

Statsskolens skolebatter foregik på Hotel Leidersdorff. Det var Alf Wagner, Børge Wagners far, og hans orkester, der spillede til. På den tid var Børge jo selv elev på Statsskolen. Men når orkesteret holdt pause, satte Børge sig til Hupfer-flyglet, og så sad vi piger og »åd ham« med øjnene, mens det swingede derudad. Da Hotel Leidersdorff blev nedlagt en snes år senere, blev flyglet for resten sat til salg igennem Knudsens musikhandel i Møllestræde. På det tidspunkt var jeg blevet gift med Bent From, og han købte flyglet som en gave til mig. I dag står det hos vores søn Jesper. Det spiller stadig godt, men der er

Nedkørslen til maskinfabrikken med Nordsjællands Papirlager til højre. Lokalhistorisk Arkiv.

skrammer i lakken af de smøger, der faldt ved siden af i årenes løb.

Om sommeren gik jeg ned til Slottet og talte med de udenlandske turister, guidede dem rundt i byen og inviterede endda nogle af dem hjem til en kop the. Det var en slags privat »Meet the Danes«, og jeg fik øvet mig i sprog. Efter skolen drømte jeg om at blive journalist. Jeg skrev en artikel om Børge Wagner. Det var, da han ved en konkurrence blev solohornist ved Danmarks Radios Symfoniorkester, og den artikel fik jeg optaget på Berlingske Tidendes ungdomsside.

En dag gik jeg ned til Frederiksborg Amts Avis i Helsingørsgade og spurgte redaktør Henri Lübecker, kaldet »Mr. Graa«, om ikke jeg kunne få en plads som journalist-elev. »Tag først ud i verden og oplev noget«, svarede han.

Så drog jeg til København. Da jeg mødte Bent, startede min karriere, vores makkerskab. Men vi vendte som sagt tilbage til min barndomsby Hillerød. Her er jeg konfirmeret - i Slotskirken, og her blev vi også gift. Bent og jeg boede på Kirsebærbakken 8 fra 1964-73.

SAGEN OPKLARET!

I Medlemsblad nr. 4-2001, efterlyste vi oplysninger om dette fotografi, taget af Carl Rathsach i haven til Petersborggård.

Efter det oplyste er billedet taget i 1907 og viser Petersborggårdens

daværende ejer Mathilde, gift Brun og hendes familie. Mathilde Brun var søster til Carl Møller, som også var hendes forvalter. Desuden var der søstre Johanne, gift Gegner og Vilhelmine, gift Hasselager. Fra venstre ses Betty Møller, formodentlig Vilhelmine Hasselager, Johanne Møller (senere blev gift med Aage Rathsach, søn af Carl Rathsach), hr. Hasselager med datteren foran, Rigmor Gegner (senere gift med juveler Ducellier, Belgien), Lizzy Møller, Carl Møller, Ebba Gegner (senere gift med bogtrykker Oswald Terkelsen), Ludvig Gegner, Mathilde Brun og Johanne Gegner. Kvinden yderst til højre er ukendt.

GENERALFORSAMLINGEN 2002

Tirsdag den 12. marts afholdt Lokalhistorisk Forening sin ordinære generalforsamling på det nye Hillerød Bibliotek, hvor der var fuldt hus i filmlokalet.

Da formanden, Margrethe Krogh Sørensen, havde forfald, blev det næstformanden, Asger Berg, der fremlagde beretningen.

Han gennemgik årets aktiviteter og udtrykte bestyrelsens tilfredshed med, at det var lykkedes at kåre en virksomhedsejendom som ÅRETS HUS, nemlig Toftes Kontorcenter på Københavns vej.

MEDLEMSBLADET udkom 4 gange, og der er en stigende interesse for at skrive til bladet. August-nummeret, der omhandlede lærerne på Statsskolen, blev trykt i et ekstraplag, bestilt af Frederiksborgsgensersamfundet og blev en meget stor succes.

HILLERØD-KALENDEREN udkom for 15. gang og har stadig et stort publikum.

Foreningens nye FOLDER blev fremlagt, og foreningens hjemmeside, som er under udarbejdelse, findes på adressen: www.lfhk.dk.

AF ARRANGEMENTER blev det til et enkelt lysbilledforedrag med titlen En Helsingørgadedrens liv i 1930'erne og 40'erne, som var godt besøgt.

Margrethe Krogh Sørensen fortsætter arbejdet med sin registreringsgruppe og som konsulent

for arbejdsgruppen i Nr. Herlev.

Jørgen Berner og Erling Aaskilde har løbende fotograferet i forbindelse med det nye biblioteksbyggeri, ligesom de tager rundt og fotograferer i kommunen.

Foreningens medlemstal er jævnt stigende. Nogle medlemmer kom med forslag til, hvordan yderligere fremgang kan sikres.

Med tak til sponsorerne sluttede beretningen, som blev godkendt.

Foreningens kasserer, Inge Elsøe, fremlagde det reviderede regnskab, som blev godkendt.

Kontingentet forbliver uændret, 125 kr. og 75 kr. for pensionister og studerende.

Derefter var der genvalg til bestyrelsesmedlemmerne Inge Elsøe, Jørgen Berner og Per Andersen og ligeledes genvalg til suppleanterne Ove Rasmussen, Erling Aaskilde samt revisor og revisorsuppleant Tage Wiuff og Hans Henrik Egeblad Christoffersen.

Efter generalforsamlingen var der filmforevisning ved Ole Blåkilde, som indledte med at fortælle grundigt om Harløsefilmen og dens baggrund. Filmforevisningen var en så stor succes, at foreningen planlægger en gentagelse.

På det efterfølgende bestyrelsesmøde konstituerede bestyrelsen sig med uændret besætning på alle poster.

ÅRETS HUS 2002

forventes kåret i slutningen af juli måned og resultatet offentliggøres
umiddelbart efter i Hillerød Posten.

HVEM, HVAD, HVOR?

Nedenstående billedcollage er fra omkring 1900 og viser en gruppe herreportrætter, taget af Carl Rathsach. Det drejer sig formodentlig om medlemmerne af en af Hillerøds mange foreninger. Enkelte personer er identificerede, blandt andre Carl Rathsach selv, postmester Østergaard og skræddermester Milner. Er der blandt læserne nogen, der kan identificere de øvrige, hører vi gerne om det. Man kan henvende sig til Lokalhistorisk Arkiv eller bladets redaktion.

HUSK AT BETALE KONTINGENT. GIROKORT ER UDSENDT!